

י"ח שבת	כניסת	יציאת
ה'תשפ"ד	שבת	ה'תשפ"ד
ירושלים	16:04	17:24
ת"א	16:25	17:25
חיפה	16:12	17:23
באר שבע	16:27	17:26

אילו של יצחק

פרשת "ויחי"

פרשתנו המסיימת את חומש בראשית – ספרם של אבות, עוסקת בימי חייו האחרונים של יעקב אבינו, ובהכנות שעשה טרם עוזבו את העולם החולף.

"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חיייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה:" (מ"ז, כ"ח)

דנים המפרשים, למה היתה צריכה התורה לומר "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה", לכאורה המילים הללו מיותרות; אם התורה כבר כותבת "ויחי ימי יעקב שני חיייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה" ובשבע שערב קראנו, שכאשר הגיע יעקב אבינו למצרים הוא אמר שהוא בן מאה ושלשים שנה – אז כל אחד יודע לעשות את החשבון 17 = 147 - 130. אי"כ למה היתה צריכה התורה לעשות לנו את הסיכום הזה?

כותב בעל הטורים – "ויחי יעקב בארץ" – שלא היה ימים טובים בלא צער אלא כמנין ויחי (34): "יז שנה משנולד יוסף עד שנמכר וי"ז שנה במצרים.

וכותב התנא דבי אליהו רבא {פרק ה} – כיון שבא יעקב מבית לבן ונמכר יוסף, היה בוכה ומתאבל עליו עשרים ושתים שנה, שנאמר {בראשית לו} "ויקמו כל בָּנָיו וְכָל-בָּתְרָיו לְנַחְמוֹ, וַיִּמָּאן לְהַתְנַחֵם". וכי על יוסף היה בוכה: אלא אמר שמה נתיחייבתי על שנאתי שתי אחיות או שמה נהניתי מממונו של לבן ושל שכם ובטלה הברית שכרת לי הקב"ה; מיד נתגלגלו רחמיו של הקב"ה ונתן ליעקב שבע עשרה שנה סמוך לזקנותו טובים מעין עוה"ב.

"ויחי, אחרי הדברים האלה, ויאמר ליוסף, הנה אביד חלה;..." (מ"ח, א') יוסף ממהר אל אביו, לוקח עמו את שני בניו, וזוכה לקבל עבורם מיעקב ברכה מיוחדת, שבסיומה מסכם יעקב ואומר: **"ויברככם ביום ההוא, לאמור, בָּרַךְ יְבָרְךָ יִשְׂרָאֵל לְאֹמֶר, יִשְׁמְךָ אֱלֹקִים כְּאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה;"** (שם, כ')

וכתב רש"י: **בן יברך ישראל** - הבא לברך את בניו, יברכם בברכתם ויאמר איש לבנו ישימך אלוהים כאפרים וכמנשה: ומפרש התרגום **יונתן**, שביום הברית יברכו את הילד לאמר: **"ישמך אלקים כאפרים ומנשה"**.

ויש לשאול: מדוע דווקא אפרים ומנשה? הלא **"אפרים, ומנשה--כראובן ושמעון, ויהו-לי"**, למה כל המברך את בנו יברך אותו שיהיה כמותם דווקא, ולא בשאר השבטים או האבות הקדושים?

ומסבירים חז"ל: הרי ידוע שאפרים ישב אצל יעקב אבינו ולמד תורה. מנשה, לעומתו, עזר ליוסף בניהול המדינה במצרים, כך כתוב בסוף הפרשה: **"גם, בני מכיר בן-מנשה--גָּדוּ, על-בְּרָכֵי יוֹסֵף"**. - הרי שמנשה וזרעו היו החניכים של יוסף בהנהגת המדינה.

ואמר הרב **אברהם שמואל בנימין סופר** נודע בכינויו **"הכתב סופר"** על שם חיבוריו. (יום ההילולא מחר - י"ט טבת): ביום הברית, כשאיננו יודעים איך יגדל הרך הנולד, מברכים אותו "ישימך אלקים כאפרים", כלומר שתהיה בן תורה, זו העדיפות הראשונה שלנו. ואם לא בן תורה, שתהיה "וכמנשה" – עסקן – תעזור בניהול המדינה!

הרב **ראובן קרלנשטיין זצ"ל** תרץ על הקושיה הנ"ל, שהנה המשג "ירידת הדורות" מוכר וידוע, ולצערנו, "ירידת הדורות" הוא תהליך הנמשך לאורך כל הדורות. אולם הפעם היחידה בהיסטוריה שלא היתה ירידת הדורות, היתה עם אפרים ומנשה, כשיעקב הגיע למצרים ואמר ליוסף: **"ועתה שָׁנָה-בְּיָדֶיךָ הַנְּזֻלִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, עד-בְּאֵי אֵלֶיךָ מִצְרַיִם--לי-הם: אֶפְרַיִם, וּמְנַשֶּׁה--כראובן ושמעון, ויהו-לי"**. והלא אפרים ומנשה היו כבר דור שלישי, ואיך משהו אותם יעקב לראובן ושמעון?!

אלא שיעקב מתכוון בזה, שמה הועיל לדרגתם של השבטים! זו, אם כן, משמעותה של הברכה שאנו מברכים את בנינו: **"ישמך אלקים כאפרים ומנשה"**. - שגם אצלם לא יתקיים המושג "ירידת הדורות" כפי שהיה אצל אפרים ומנשה.

הסבר נוסף מדוע מברכים את הבנים שיהיו דווקא כאפרים וכמנשה: ראובן, שמעון ושאר השבטים גדלו בבית יעקב אבינו בארץ ישראל, אבל אפרים ומנשה גדלו וגרו בערוות הארץ - מצרים, ולא עוד אלא שהיו קשורים לבית המלכות, ועם כל זאת נשארו בצדקותם.

גם אנו כיום גדלים ומגדלים ילדים, לעתים במצב דומה למצבם של אפרים ומנשה, ולכן, צריכים אנו ברכה מיוחדת **"ישמך אלקים כאפרים ומנשה"** בכדי שיהיו **הבנים צדיקים, ולא יושפעו מרוחות רעות** המנשבות בחוץ.

מאז בריאת העולם, היה ברור שרק אחד שורד: שני אחים נולדו, קין והבל, אבל קין רצח את הבל. אחר כך נולדו לאברהם שני בנים, יצחק וישמעאל, אבל רק יצחק המשיך וישמעאל גורש. ליצחק נולדו יעקב ועשיו, ושוב – אחד צדיק ואחד רשע, אחד יורש את הבכורה ואחד לא. לכן הבנים של יעקב אבינו כבר חשבו שזה קוט טבע. הם שוא את יוסף, קיטאו בו, וחשבו שהוא יהיה היחיד שייבחר להמשיך את דרכו של יעקב.

אחרי כל המריבות, מציע יוסף בפרשת השבוע מודל מהפכני: **אחדות**. כולם ינצחו, ביחד. אין צורך לזרוק אחים לבור, כי 12 שבטים מגוונים ימשיכו את דרכו של יעקב אבינו, בהרמוניה. זה אפשרי.

איפה אפשר לראות זאת? אצל הבנים של יוסף, אפרים ומנשה; כשיעקב אבינו מברך אותם הוא משכל את ידיו, ומקדים את הצעיר לבכור. באופן מפתיע, לא שמענו על קנאה או מריבה ביניהם. הם למדו מיוסף שאפשר לוותר, אפשר לפרגן, לא צריך להיות קטנוניים.

לכן עד היום הורים מברכים את ילדיהם בערב שבת ואומרים: **"ישמך אלקים כאפרים ומנשה"**.

אחים ומאתנהגים ככה משמחים את הוריהם, ומשמחים את הקדוש ברוך הוא, ושאתהם לעם ישראל להמשיך ולהתקדם.

ואמר **רבי יצחקאל מקוזמיר** זיע"א: לא אמר בכס אלא **"בך"** – כאיש אחד, שבאחדות יבורך ישראל.

מיד לאחר מכן מסכם יעקב אבינו את דבריו ליוסף בנו ואומר: **"ואני נתתי לך, שכם אחד--על-אחיך: אשר לקחתי מיד האמרי, בחרבי ובקשתי."** (מ"ח, כ"ב)

ושואלים חז"ל, וכי בחרבו ובקשתו לקח, והלא כבר נאמר (תה"מ מ"ד, ז'): **"כי לא בקשתי אבטח; ויחרי, לא תושעני"**. ועונים - חרבי זו תפילה, קשתי זו בקשה (ב"ב קכ"ג). וכן תרגם אונקלוס: בחרבי ובקשתי – בצלותי ובעבודתי. ובמדרש רבה (ויחי צ"ז) בחרבי ובקשתי – במצוות ובמעשים טובים שעשיתי.

ומסביר ספר "קהלת יצחק" שחז"ל דרשו ש**י"ב בחרבי ובקשתי"** אינם כלי מלחמה כפי פשוטו של מקרא, כיוון שבמלחמות בין אויבים, תחילה לוחמים מרוחק, ומנסים לפגוע באויב בחצים ובבליסטראות, ורק לאחר שהחלישוהו באמצעותם, מתקרבים ומנהלים קרב פנים אל פנים להכרעת המערכה בחרבות. אילו התכוון יעקב למלחמה אמיתית, היה עליו לומר **בבקשתי ובחרבי**, וממה שהפך את סדר כלי המלחמה דרשו חז"ל כי אין מדובר בכלי מלחמה ממשים אלא במצוות ובמעשים טובים, **שהם כלי המלחמה של האדם ביצרו**.

ואם כן, מדוע במלחמת היצר הפוך סדר המלחמה? מפני שהאדם נולד כשיצרו כבר בקרבו, אין הוא מרוחק ממנו. לפיכך תחילה עליו להילחם בו מקרוב, וזאת מסמלת ה"חרבי" שציין יעקב תחילה. לאחר שהרחיקו מקרבו והתגבר עליו, יש להשתמש בחצים ובבליסטראות כדי לעמוד על המשמר שלא ישוב ויתקרב.

גם רש"י בפרושו הולך בדרך דומה, אולם רש"י מפרש: בחרבי ובקשתי – היא חכמתו ותפילתי. ומסביר **רבי אברהם מסוכטשוב** מדוע משלה התפילה לקשתי? – מה הקשת, כל כמה שדורכים אותה יותר כך היא יורה בכוח יותר גדול והחץ בוקע את האוויר והולך למרחקים – כך גם התפילה, שעה שנפש האדם מתעטפת עליו, כל כמה שלבו נלחץ יותר ומבקש בכל הכח והתחננונים, כן תצליח התפילה לעלות מעלה מעלה בכוח גדול להרוס את כל המחיצות ולהביא לישועה.

אחד מתלמידיו של **החזון הקדוש מלובלין** היה עליו נפלא, בצלאל שמו. הכל הכירו אותו כלמדן גדול, הבקי בש"ס ובפוסקים. בנוסף לכך, היה גם ירא שמים והצטיין בכל מעלה ומידה טובה שמנו חכמים.

באחד הימים, הגיע אל חצר הקודש בלובלין הגביר הנגיד המפורסם, רבי יהושע העשיל, שבא אל החזון הקדוש ושאלתו בפיו: **"בת יש לי, כלילת השלמות, ומבקש אני להשיאה עם חתן מופלג, גדול בתורה ובריאה. שמעתי שכאן ישנם בחורים טובים, ובאם יימצא עבור ביתי חתן שכזה, אתן לו 'הכל בכל מכל כלי כל ימיו'".** על אתר הציע לו החזון מלובלין את בצלאל העילוי, והשידוך נגמר למוזל טוב. יהושע העשיל לקח את חתנו החשוב ותמך בו בשפע. נתן לו כל צרכיו ופרנסו בשפע וביד רחבה.

יהושע העשיל התכבד מאוד בחתנו הלמדן, ומידי פעם כאשר התעוררה לו שאלה בהלכה או בלימוד היה בא אל חתנו ושואל אותו כאשר ישאל איש בדבר האורים, יען כי החתן הצעיר היה אכן בקיא עד לאחת בכל מכמני הש"ס וההלכה, וידע להשיב תשובה כהלכה לכל שאלה.

כך חלפו כמה חודשים בטוב ובניעמים, כאשר בצלאל יושב על התורה ועל העבודה, וחמיו דואג לו לכל צרכיו. יום אחד, סעד בצלאל בבית חמיו ובסוף הסעודה ברכו הכל ברכת המזון. נדמה היה לו כי משהו מוזר קורה כאן, חמיו התנדנד על מקומו כפי שנהג תמיד, אבל לא הגיע את שפתיו בעת הברכה ולא אמר מילה, משל אילם היה.

לאחר מכן, הלכו השניים לבית הכנסת להתפלל מנחה ובצלאל שחריף מוח ועין היה, העיף מבט מידי פעם לעבר חמיו, ומה נדהם לראות כי כמעשהו בבית כך גם בבית הכנסת. פיו אינו נפתח כלל. רק עיניו מסתכלות בסידור, אך הוא אינו מוציא הגה מפיו. שפסף החתן את עיניו בתמיחה, מה קרה לחמיו? ניקרה

השאלה במוחו, שמה נתבלעה עליו דעתו, או אולי שמץ של מינות נזרק בו בסתר, חלילה! הוא אינו מתפלל ואינו מברך. שפתיו אינן נעות וקולו לא ישמע. גם בימים הבאים כאשר הביט אחריו הבחין, שאפילו כאשר הוא נוטל את ידיו לסעודה – אינו מברך את הברכה 'על נטילת ידיים' בקול. את הפת הוא אוכל בלי לברך 'המוציא'. לאחר הסעודה הוא אינו מברך ברכת המזון... מדוכדך כולו מן התגלית המרעישת, החל בצלאל לתהות מה אירע לחמיו. הרי הוא יהודי נאמן, מן תורה הוא מוסידו, ורק לאחר כמה שנים מנישואיו החל לעסוק במסחר. התנהגות כזאת אינה הולמת אותו. החתן ציפה להזדמנות נאותה, ויום אחד כאשר היו יושבים ומשוחחים, ואווירה של קורת רוח נישבה בחלל, שאל את חמיו: "שמה ירצה מורי וחמי לנסוע אתי ללובלין, אל הרבי הקדוש?" "וכי למה?"

לאמיתו של דבר כיסי ריק ואיני יכול להשיב כעת אף פרוטה. אינני מסוגל לחזור לעצמי. צא וספר לבצלאל הלמדן, חתני המפואר שהלשין עלי לרבי... על מצבו האמיתי של חמיו. הרי אני מפרנס אותו. הוא לא יודע את עומק השבר שלי, ולא מעלה הוא על דל דעתו שבעוד זמן קצר לא אוכל לתת לו אפילו פת קיבר". שמע הרבי מלובלין את דבריו של האיש, ושוב שאל: "ונו? עדין לא קבלתי תשובה לשאלה מדוע אינך מתפלל". "רבי", ענה האיש, "אסור לי להתפלל, אסור לי לברך, הרי כתוב שתפילה בלא כוונה כגוף בלא נשמה. אינני יכול לברך, כיון שמצוי אני בהיסח הדעת ולכן אין לי כוונה כלל. אם אברך בפה מלא תהיה זו ברכה לבטלה". הרבי הקדוש מלובלין אכן ראה בעיניו קדשו כי דברי אמת בפיו של האיש, ואת דבריו אומר הוא מתוך כאב אמיתי.

"האם יש לך תהילים בבית?" "פשיטא", ענה יהושע העשיל. "אם כן, בוודאי ראית פעם את קפיטל פ"ז בסופו: "ה'--ספר, בכתוב עמים: זה ילד-שם סלה". מה פירוש ה' יספור בכתוב עמים? מדוע צריך הקב"ה להשתמש בלשון לועזי של הגויים? האם אינו יכול להשתמש בלשון הקודש?" "זאת באמת שאלה. אף פעם לא חשבתי עליה", אמר יהושע העשיל. "אסביר לך", אמר לו החוזה מלובלין, "כיצד כותב יהודי את המילה "מאה"? – באותיות לשון הקודש, אבל הגוי כותב זאת במספרים, כך: 100 - מימין לשמאל הוא כותב אפס ועוד אפס ואחרי זה אחת וזהו המספר מאה. אם כותב הוא שלושה אפסים – זהו המספר אלף, ואם רשם ששה אפסים, ומשמאל לזה את הספרה אחת זה נהיה מיליון. מה הנפקא מינה בין שורה של אפסים ריקים לבין מספר בעל משמעות? כאשר יש את המספר אחד בראשם". "אמנם נכון שכתב, בשל מובדן", אמר לו החוזה, "יצדק אתה שתפילתך אינה שווה מאומה, והיא בגדר אפס, יען היותה תפילה בלי כוונה. אבל הרבש"ע, א-ל-רחום וחונן הוא, ואינו משליך את התפילה שלך חלילה. הוא רואה את התפילה כסרת הכוונה, סופר גם אותה, ומניח הכל למשמרת. הכל שמור וצבור אצלו ליום פקודה. עד שיגיע יום בו יתעורר בך לבד לפתע. וקרוב הוא בעיקר בימי הדין והרחמים של ראש השנה, ויום הכיפורים. כאשר מתפלל אתה תפילה אחת בכוונה, הופכת התפילה הזו להיות כמו המספר אחד, הקב"ה שם אותה מן הצד השמאלי, לפי ספירת הגויים, "בכתוב עמים", בצידם של האפסים, אזי כל האפסים, שהיוו התפילות החלולות, נטולות הכוונה, שנאמרו מן השפה ולחוץ, מצטרפות לתפילה האחת והיחידה – וכולן עולות למקומן ובוקעות רקיעים". "ולכן", אמר לו החוזה מלובלין, "אני מיינץ לך לשנות את הנהגתך. חזור להתפלל ולברך **מתוך חיות המילות**, ולא כמו אילם. הוצא מפך את כל התיבות ואפילו בלא כוונה, כי יום יבוא ולבך יתעורר ויפתח, ואתה תתפלל תפילה אחת לכל הפחות בכוונה, או אז ייטול הקב"ה את כל התפילות ה'אפסיות' שלך ויעשה מכולן מספר אחד ענק".

לא חלפו אלא ימים מועטים, ויהושע העשיל נתברך מן השמים. הוא קנה ומכר, וערך עסקאות שהצליחו מעל המשוער. הונו שב אליו כבימים ימימה. הודות לעצתו של החוזה מלובלין, לא אבדו לו תפילותיו האומללות, והצטרפו כעת לתפילותיו הנרגשות והמרוממות, כשהן הופכות לשיירה מלכותית העושה דרכה מעלה מעלה עד מתחת לכיסא הכבוד... יוסף הצדיק היה הסמל לקרוא בשם ה' גם בעת צרה ויגון וגם בעת כוס ישועות, גם כשהיה לבד וגם כשהיה עם אהיו: כשהיה עבד בבית פוטיפר אדוניו נאמר: "וַיִּרְא אֲדֹנָיו, כִּי הוּא אֶתוֹ; וְכָל אֲשֶׁר-הוּא עֹשֶׂה, הוּא מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ." (ל"ט, ג), ופירש רש"י בשם המדרש "שם שמים שגור בפיו". כך גם הוא משיב לאשת פוטיפר: "וַאֲיֵךְ אֶעֱשֶׂה הָרְעָה הַגְּדֹלָה, הַזֹּאת, וְחָטְאתִי, לְאֵלֹקִים." (שם, ט"ו), וכך הוא אומר לפרעה: "בְּלִדְדִי אֶבְלַתִּי, יַעֲרָה אֶת-שְׁלֹם פְּרָעָה." (מ"א, ט"ז). וגם כעת, כשהוא יושב על כס המלכות של מלך הארץ אומר: "שְׁמֵנִי אֶלְקִים לְאֶדְוֶן לְכָל-מַצְרַיִם" (מ"ה, ט). ובאה התורה ללמדנו שהאמונה בבורא עולם צריכה להיות בכל עת ובכל מצב, הן בשעת השפל, והן בשעת הרווחה, מבחינת להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות.

בצלאל דיבר בשפל קול ובחצי גמגום: "אולי השווער צריך חיזוק? אצל הרבי מלובלין ישאב חיזוק מלוא הדלי". "וכי למה אני צריך חיזוק?" נזרקה נימה של קפידה לקולו של החותן. בצלאל כמעט נחנק, אבל המילים נורו ממנו ככדורי מתכת בוערים: "ראיתי שהשווער לא מברך ולא מתפלל...". "מה?! אני לא מאמין למשמע אוזניי!!" רקע יהושע העשיל ברגליו בחוזקה מחמת כעסו, "האם שמעתי נכון?! כלום אתה בולש אחרי?! נעשית משגיח שלי?"

בצלאל הסמיק כסלק ולא ידע מה לענות, ואילו יהושע העשיל התיו בעכס: "אני מבקש ממך שלא תתערב בדברים שלי" ויצא מן הטרקלין בשפץ קפץ. למרות ההכחשות והכעס נוכח בצלאל לראות כי הוא לא טעה. חמיו הפסיק להגות שם שמים. אינו מתפלל ואינו מברך. לפעמים נוטל גמרא ליד, אבל עיניו בוחות בחלל האויר וניכר ממנו שהכתוב ממנו והלאה. בצלאל כאב מאוד את הירידה של חמיו ברוחניות ורצה להחזירו למוטב. בשום פנים ואופן לא היה מוכן להסתגל לעובדה, שחמיו ירא השמים, כמו הפך לגוי שאינו מוציא מילה יהודית מעיו. בנסיעה הראשונה שלו לובלינה לחצר הקודש, סיפר לרבו 'החוזה' בכאב לב על ההידרדרות של חמיו שהפסיק להתפלל ולברך, ומתנהג שלא כראוי ליהודי חשוב כמוהו. "תראה לפעול אצלו שיבוא אלי בהקדם", ענה לו הרבי הקדוש. וכך היה. בשובו מן הנסיעה, זימן עצמו למחרת לבית חמיו וברגע הנכון, העלה בקול מהסס ובגמגום קל את הרעיון שחמיו יקום וייסע ללובלין. "אינני חסיד!" שיעס אותו ר' יהושע העשיל נחרצות. "אני מאוד נהנה מכך שה'איידעס' שלי חסיד המתחסד עם קונו, אבל מאן דרכינו נפרדות. אתה בדרך ואני בדרך. אני הלך לרבי'ס". דממה מעיקה השתררה בחדר לשמע הטון הנרגז שנמשך בקולו. גם יהושע העשיל הרגיש שהגדיש את הסאה, והוא התכופף קדימה לעבר חתנו והחל מדבר בקול מפוים, "למען האמת, אני מאוד מתכבד בך, זכיתי ברוך השם לחתן שהוא תלמיד חכם מופלג ויש לי נחת רבה ממך. אנשים מספרים לי שכולם שואלים אותך שאלות בהלכה ובפפול. אבל לא הגעתי למדרגה לנסוע לרבי שלך".

אולם בצלאל נחוש היה בדעתו. הוא לא הרפה מחמיו וביקש ממנו שוב בכל לשון של בקשה ותחנונים לנסוע עמו ללובלין.

או אז ניאות החותן ואמר לו: "בא אלי מחר ונדבר על זה שוב". כיון ששמע בצלאל נימה של התרככות – שמח. למחרת נכנס אל חמיו ושאל בשם: "ומה השווער החליט?" "ניסע ללובלין", ענה החותן בחיך קלוש של הסכמה. ויהי כבואם אל החוזה, נכנסו אליו שניהם וישבו לשוחח שיחה קלה של נימוס. באמצע השיחה, רמז החוזה לבצלאל בניע קל של אצבע, שייצא מהחדר וישאיר אותו לבד עם חמיו. תיכף ומיד יצא משם. אך נסגרה הדלת מאחוריו, שאל הרבי מלובלין את ר' יהושע העשיל: "האם יודע איזה חתן יקר יש לך?" "רק אני יודע?" ענה הלה בסיפוק רב, "אלה העיר יודעת. כולם מדברים עליו. הוא אברך יקר, יהלום של ממש, מתמיד, צדיק. כולם מתפעלים ומדברים על האופן שבו הוא מתפלל. איזה כוח תפילה יש לו!"

את זה ביקש הרבי לשמוע. אך אמר יהושע העשיל את המילים האלה, עצר אותו הרבי ושאלו: "האם אתה יודע מהי תפילה?" "איזה תפילה?" "איזה יהודי אינו יודע מהי תפילה?" אמר לו החוזה: "תפילה, הרי זה מלשון 'נפתולי אלוקים נפתלתי', אומר רש"י 'נתחברתי', התפילה היא חיבור של האדם עם הרבש"ע. התפילה מחברת את האדם עם העולמות העליונים".

ר' יהושע העשיל נענע בראשו בתנועות נמרצות, לאות שהוא יודע והדברים אינם בגדר חידוש עבורו. אמר לו החוזה בלשון רכה: "אם כן, מדוע אתה לא מתפלל? שמעתי מהחתן שלך שהפסקת להתפלל ולברך!"

באותו רגע החלו דמעות רותחות נושרות מעיניו של יהושע העשיל, הוא נאנח אנחה כבדה מעומק לבו.

"מה אומר ומה אדבר", החל משיח ליבו בקול בוכים, "לפני כארבעה חודשים ניהלתי כמה עסקאות מסחריות, שהיו אמורות להכניס לי הון תועפות, אך איתרע מזלי, העסקאות כשלו כולן ואני איבדתי את כל הכסף. אני שבור לרסיסים. איבדתי בעסקאות אלו סכום כסף עצום שהופקד אצלי. יתומים ואלמנות הפקידו אצלי בתמימות את כספם, כשהם סומכים עלי שאשיב להם את כספם. והנה הפכתי בעצמי לקבצן מרוד, איש אינו יודע על כך, אולם

הוא לא הרפה מחמיו וביקש ממנו שוב בכל לשון של בקשה ותחנונים לנסוע עמו ללובלין.

או אז ניאות החותן ואמר לו: "בא אלי מחר ונדבר על זה שוב". כיון ששמע בצלאל נימה של התרככות – שמח. למחרת נכנס אל חמיו ושאל בשם: "ומה השווער החליט?" "ניסע ללובלין", ענה החותן בחיך קלוש של הסכמה. ויהי כבואם אל החוזה, נכנסו אליו שניהם וישבו לשוחח שיחה קלה של נימוס. באמצע השיחה, רמז החוזה לבצלאל בניע קל של אצבע, שייצא מהחדר וישאיר אותו לבד עם חמיו. תיכף ומיד יצא משם. אך נסגרה הדלת מאחוריו, שאל הרבי מלובלין את ר' יהושע העשיל: "האם יודע איזה חתן יקר יש לך?" "רק אני יודע?" ענה הלה בסיפוק רב, "אלה העיר יודעת. כולם מדברים עליו. הוא אברך יקר, יהלום של ממש, מתמיד, צדיק. כולם מתפעלים ומדברים על האופן שבו הוא מתפלל. איזה כוח תפילה יש לו!"

את זה ביקש הרבי לשמוע. אך אמר יהושע העשיל את המילים האלה, עצר אותו הרבי ושאלו: "האם אתה יודע מהי תפילה?" "איזה תפילה?" "איזה יהודי אינו יודע מהי תפילה?" אמר לו החוזה: "תפילה, הרי זה מלשון 'נפתולי אלוקים נפתלתי', אומר רש"י 'נתחברתי', התפילה היא חיבור של האדם עם הרבש"ע. התפילה מחברת את האדם עם העולמות העליונים".

ר' יהושע העשיל נענע בראשו בתנועות נמרצות, לאות שהוא יודע והדברים אינם בגדר חידוש עבורו. אמר לו החוזה בלשון רכה: "אם כן, מדוע אתה לא מתפלל? שמעתי מהחתן שלך שהפסקת להתפלל ולברך!"

באותו רגע החלו דמעות רותחות נושרות מעיניו של יהושע העשיל, הוא נאנח אנחה כבדה מעומק לבו.

"מה אומר ומה אדבר", החל משיח ליבו בקול בוכים, "לפני כארבעה חודשים ניהלתי כמה עסקאות מסחריות, שהיו אמורות להכניס לי הון תועפות, אך איתרע מזלי, העסקאות כשלו כולן ואני איבדתי את כל הכסף. אני שבור לרסיסים. איבדתי בעסקאות אלו סכום כסף עצום שהופקד אצלי. יתומים ואלמנות הפקידו אצלי בתמימות את כספם, כשהם סומכים עלי שאשיב להם את כספם. והנה הפכתי בעצמי לקבצן מרוד, איש אינו יודע על כך, אולם